

Stockholms läns landsting behöver öka kapaciteten inom förlossningsvården och strålbehandlingen

Med insikt om den närmaste tidens ökade vårdbehov behöver Stockholms läns landsting öka kapaciteten inom flera områden. Denna skrivelse tar upp två.

- Inför en platsgaranti inom förlossningsvården.
- Öka förlossningskapaciteten genom nytänkande och mångfald.
- Starta en ny förlossningsklinik
- Starta en ny Kvinnoklinik
- En statlig garanti för tillräcklig specialistutbildning inom strålbehandlingen
- En ny klinik för strålningsterapi
- Utforma en särskild vårdgaranti för strålbehandling

Genom samverkan med privata vårdgivare kan kapaciteten öka inom både kvinnosjuk- och förlossningsvården och strålbehandlingsverksamheten. Patienterna måste känna trygghet att vården finns där när den behövs.

Landstingsrådsberedningen föreslår därför att Hälso- och sjukvårdsnämnden får i uppdrag att förbereda nödvändiga utökningar av förlossnings- och kvinnosjukvården i samarbete med privata vårdgivare, samt utreda hur strålbehandlingsverksamheten kan förstärkas genom samarbete med privata vårdgivare.

Ökad kapacitet inom kvinnosjuk- och förlossningsvården

Under denna mandatperiod har den borgerliga majoriteten gjort stora satsningar inom förlossningsvården. År 2001 satsade majoriteten 20 miljoner mer än året innan och 40 miljoner mer i år, för att stärka och bygga ut kapaciteten inom vårdområdet. BB Stockholm, Sveriges första privata förlossningsklinik har startat på Danderyds sjukhus. Även i framtiden kommer resurser att behövas för att möta det ökande behovet av kvinno- och förlossningsvård i länet. Inte minst måste personalens arbetssituation och arbetsmiljö ses över för att vården inte ska förlora kompetent och erfaren personal. Personalen måste ges fler karriärmöjligheter, ett större mått av förtroende och ökad valfrihet.

Starta en ny Kvinnoklinik

Stockholms län växer med nära 20 000 invånare/år. Detta innebär ett ökande behov av sjukvård av olika slag. Kvinnoklinikerna är redan ansträngda av hög arbetsbelastning idag. Det gör det svårt att få tid på mottagningarna. Akuta insatser på sjukhuskliniker gör att vissa planerade gynekologiska ingrepp fördröjs. Vårdgaranti och tillgång till vårdgivare, som i dagkirurgi utför operationer, har underlättat för kvinnor att få operation i tid. Befolkningsökningen pekar på att det i en nära framtid behövs ännu en kvinnoklinik i länet.

Öka förlossningskapaciteten genom nytänkande

Alla goda krafter behövs för att komma tillrätta med problemen inom förlossningsvården i Stockholms län

Mångfald inom vården leder ofta till vårdutveckling.

Stockholms län behöver fler förlossningsplatser på sikt. Mångfald stimulerar utveckling av kvalitet och ger patienterna valfrihet. Vården måste anpassas mer efter den unga generationens behov. Förlossningsvården tar emot unga och i allmänhet friska kvinnor. Kvinnorna vill få stöd i samband med förlossningen. Kraven på individanpassad vård ökar.

Kvinnor bör kunna erbjudas att föda på en klinik, i mer hemlik miljö och gärna med en barnmorska som kvinnan känner sedan tidigare. Sjukhusets resurser ska finnas vid behov av smärtlindring m m. Kontinuitet och sammanhållen vårdkedja mellan mödravård och förlossning skapar trygghet för de blivande mammorna.

En mångfald av vårdgivare är även till fördel för personalen. Fler vårdgivare kan skapa nytänkande och möjlighet till att prova nya arbetsätt. Externa vårdgivare kan rekrytera personal som vill arbeta inom kvinnosjukvården men inte vill arbeta inom landstinget. Akutsjukhusen kan samverka med privata vårdgivare om att bedriva förlossnings- eller BB-vård inom sjukhuset. Det är ytterst angeläget att det finns tillräcklig kapacitet inom länet för alla blivande mammor.

Förlossningspeng för varje mamma

Den borgerliga majoriteten har infört en förlossningspeng, en summa som är reserverad i budgeten för behoven hos var och en av Stockholms blivande mammor. Det innebär att blivande mammor själva kan välja var de vill föda sitt barn. Kliniken får sedan betalt av landstinget. Det är en viktig princip att mammornas val av klinik ska styra resurserna.

Starta en ny förlossningsklinik

Behovet av en ny förlossningsklinik är stort. Förutsättningarna för att starta en ny förlossningsklinik ska tas fram snarast.

Inför en platsgaranti snarast inom förlossningsvården.

Arbetet med vårdkedjor måste intensifieras så att valet av mödravårdscentral ger rätt till förlossning på ett i förväg bestämt sjukhus. Platsgarantin ökar trygghetskänslan samtidigt som valfriheten blir kvar.

En viss överkapacitet behövs inom förlossningsvården

Ett visst mått av överkapacitet behövs framförallt i förlossningsvården för att klara valfriheten och perioder med extra många förlossningar. Varje blivande mamma måste få känna sig trygg och kunna lita på att sjukvården är väl förberedd.

Förslag

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att ge Hälso- och sjukvårdsnämnden i uppdrag att förbereda nödvändiga utökningar inom kvinno- och förlossningsvården i samverkan med privata vårdgivare i enlighet vad som anförts i skrivelsen.

Ökad strålbehandlingskapacitet

Stockholms läns landsting har en väl fungerande vårdgaranti. Den innebär att patienter får vård utan onödig väntan. För de flesta operationer och behandlingar inträder vårdgarantin vid tre månader. För de vanligaste diagnoserna kan vård erbjudas med betydligt kortare väntetider. Inom stora delar av akutsjukvården behöver patienterna vård omedelbart. Det gäller särskilt cancervården, där patienten upplever varje dag mellan diagnos och påbörjad behandling som en risk för att behandlingsresultatet försämras. Landstinget måste därför garantera att det finns en tillräcklig kapacitet inom cancervården.

Under det senaste året har det flera gånger belysts att cancersjukvården i Stockholms län inte har en tillräckligt hög tillförlitlighet. Problemen har varit flera:

- Investeringar i ny teknik. Under åren 1996-1998 med socialdemokraterna vid makten förhalades viktiga beslut om investeringar i den onkologiska kliniken på Huddinge sjukhus och Södersjukhuset. Föråldrad strålningsutrustning på Södersjukhuset kunde inte bytas i tid. När beslut snabbt kom under den nya borgerliga majoriteten, medförde ombyggnaderna på Södersjukhuset en nedsättning av strålningskapaciteten.
- Inställda utbildningar på Karolinska Institutet. Staten ansvarar för specialistutbildning av sjuksköterskor. Under flera år har KI inställt specialistutbildningen av sjuksköterskor för strålningsterapi. Skälet har varit att man inte har haft tillräckligt många sökande för att fylla utbildningsgruppen.
- Personalbrist i strålningsverksamheten. Strålterapierna på Radiumhemmet och på Södersjukhuset sköts av högspecialiserad personal. Inställda nyutbildningar och ökat patienttryck har skapat svårigheter att behålla och rekrytera personal. På Radiumhemmet har kapaciteten varit reducerad med ca 25 % till följd av personalbrist.

Ledningarna för de onkologiska klinikerna har vidtagit flera åtgärder för att lösa problemen. Bland dessa märks

- Tydlig medicinsk prioritering. Strålningsterapi har kunnat ges till alla patienter som prioriterats för behandlingen. Väntetiderna har bedömts som medicinskt acceptabla.

- Andra terapier. Patienter har erbjudits andra terapier än strålning i de fall sådana bedömts som minst lika effektiva som strålning.
- Specialistutbildning i egen regi. De onkologiska klinikerna har på egen bekostnad arrangerat specialistutbildning av sjuksköterskor.

Fortfarande kvarstår besvärande väntetider för postoperativ strålterapi och palliativ strålbehandling. Strålning är i vissa fall en mycket effektiv form av smärtstillande behandling. Väntetiderna för palliativ behandling ligger kring 4-6 veckor och kan för närvarande inte minskas, utan patienterna erhåller annan smärtlindrande behandling.

Behovet av strålbehandling förväntas dessutom att öka de kommande åren. Apparaturen är delvis omodern. Problem med logistik och arbetsmiljö med äldre apparater sätter ner kapaciteten i verksamheten. Den medicinska utvecklingen har gjort att det inte är lika självklart längre att sikta på en samlokalisering av strålbehandling till de onkologiska klinikerna. Delar av cancersjukvården är högspecialiserad och har stor fördel av att vara koncentrerad till de akademiska sjukhusen. Själva behandlingarna kan däremot allt mera ges på annat håll. Många cancerpatienter får i dag intensiv och krävande behandling i sitt eget hem.

Vi föreslår därför två olika åtgärder för att råda bot på kapacitetsbristerna inom cancersjukvården.

Utforma en särskild vårdgaranti för strålbehandling

Hälso- och sjukvårdsnämnden har ställt sig bakom att förslag om utveckling av vårdgarantin. Ett sätt att stärka den del av vården som inte faller inom de traditionella vårdgarantiområdena vilka i allmänhet utmärks av att viss väntan är medicinskt möjlig och ibland även motiverad skulle vara att koppla en garanti inom de mer akuta behovsområdena till vårdprogram. I dessa skulle patienter och personal få en beskrivning av vad landstinget definierar som "bästa vård" och att det är den som garanteras. Skulle denna vård inte kunna erbjudas av landstinget, t ex strålbehandling, kan patienten, med stöd av den organisation som landstinget byggt upp för vårdgarantin, vända sig till annan vårdgivare. Landstinget betalar då som i andra vårdgarantisammanhang för den utnyttjade vården.

En statlig garanti för tillräcklig specialistutbildning

Specialistutbildning av nyckelgruppen inom akutsjukvården måste säkerställas. Det är statens uppgift och åtagande. Det är oacceptabelt att staten på senare år struntat i konsekvenserna för sjukvården till följd av inställda utbildningar. HSN föreslås ta upp överläggningar med staten om detta.

En ny klinik för strålningsterapi

Kapaciteten i strålningsverksamheten behöver förstärkas. Vi tror det bäst skulle ske genom etablering av en separat klinik som enbart ägnar sig åt strålningsbehandling. Denna klinik bör kunna etableras i privat regi. En ny enhet borde underlätta personalrekrytering. De två befintliga onkologiska klinikerna har gjort mycket stora insatser för att behålla och rekrytera personal. Dessa bör fortsätta och får inte äventyras. Samtidigt finns det en begränsning. Personal kan ha haft skäl att sluta som gör dem svåra att locka tillbaka till befintliga kliniker. En ny enhet kan sannolikt erbjuda andra upplägg av arbetet och därmed kunna öka attraktiviteten totalt inom strålningsvården.

De separata behandlingsenheterna kan koncentrera verksamheten på vissa terapier. Det har varit effektivt inom opererande specialiteter. Motsvarande bör vara möjligt inom strålningsterapi. Vårdutbudet blir då mer flexibelt. Variationer och tillfälliga anhopningar av väntande patienter är lättare att hantera med fler enheter inom samma område. Vårdkedja mellan cancervården i landstinget och den tillkommande strålbehandlingsenheten måste skapas.

Mot bakgrund av den rådande personalbristen är det viktigt att klinikerna inte konkurrerar om befintlig personal, utan inriktar sina ansträngningar på att öka den totala bemanningen. Det bör därför stadgas i avtalet med en ny enhet att personal inte får rekryteras direkt från de befintliga klinikerna.

En kraftigt ökad kapacitet inom strålverksamheten gör det möjligt att åter ta emot patienter från andra län och andra länder. Landstinget har tidigare genom sitt bolag Stockholm Care framgångsrikt kunnat sälja strålbehandling till patienter från andra länder. Verksamheten har givit ett ekonomiskt bidrag till landstingets vård av patienter från Stockholm. Ett återupptagande av vårdexporten bidrar till att öka stråverksamhetens attraktivitet för personalrekrytering.

Med en privat klinik minskar belastningen på landstingets kostnader för investeringar. Den nya enheten bör ske med privat finansiering och landstinget betalar bara för utförd vård.

Lokaliseringen av en ny enhet bör snabbt övervägas. Betydande skäl talar för en placering centralt i regionen. Det ger möjlighet att behandla patienter från hela länet. Likaså underlättar det för eventuella utomlänspatienter och utländska patienter. Frågan om upphandling belyses. Målsättningen bör vara att en nya strålningsverksamheten skulle i så fall kunna börja ta emot patienter hösten 2003.

Förslag

Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att ge Hälso- och sjukvårdsnämnden i uppdrag att utreda hur strålbehandlingsverksamheten kan förstärkas genom samarbete med privata vårdgivare i enlighet vad som anförts i skrivelsen.

Ralph Lédel

Stig Nyman

Andres Käärik

Folke Schött